

YAZMA ESERLER VE BÖCEKLER

Bir milyondan fazla farklı tür sayısı ile canlılar aleminin en çeşitli grubu olan böcekler dünyanın hemen hemen her yerinde yaşam alanına sahiptirler.

- Temiz ve kuru kâğıt çoğu böcek için besleyici nitelikte değildir. Fakat jelatin veya nişasta gibi yapıştırıcı veya yüzey işlem maddesi olarak eserlerde kullanılan ek maddeler böcekler için önemli besin kaynağıdır.
- Eserlere en çok zarar veren böcek türleri: mobilya böceği (*Anobium punctatum*), bisküvi böceği (*Stegobium paniceum*), tütün böceği (*Lasioderma serricornis*), gümüşbalığı böceği (*Lepisma saccharina*), kitap biti (*Liposcelis divinatorius*) ve halı böceği (*Anthrenus verbasci*) dir.
- Kâğıdın nemli olması bazı böcekler için besin kaynağı olan küflerin gelişimini destekleyebilir; bu kâğıt yüzeyinde hasara sebep olur.
- Parşömen ve tirşeden yapılmış kitaplar yüksek protein içeriklerinden dolayı böcek saldırısına maruz kalabilir.
- Böcek gelişimi sıcaklık ile doğrudan ilişkilidir. Sıcak ortamlarda böcekler daha fazla beslenip daha hızlı üremektedir. Serin ortamlarda böceklerin beslenip büyümeleri yavaşlar veya gelişimleri tamamen durabilir.

Böceklerle Mücadele Nasıl Olmalıdır ?

- Eserlerin bulunduğu mekânın yapısı hakkında bilgi sahibi olmak, zararlıları bertaraf etmek ve eserler için uygun ortam koşullarını sağlamak açısından önemlidir.
- Eserlerin yer aldığı depo alanlarındaki en uygun sıcaklık değerleri 15°C-18°C ve en uygun bağıl nem değerleri %45 - %55'tir.
- Depolarda sıcaklık ve bağıl nemin ideal değerlerde tutulabilmesi için sürekli iklim kontrolünü sürekli sağlayacak bir sistem kurulmalıdır.
- Yapılacak düzenli bakım ve temizlik, bina içerisine böceklerin yerleşmesini önlemek için son derece önemlidir.
- Koleksiyonlar, eski ve aktif hasarın ayırt edilmesi ve iyileştirici uygulamaların gerekli olup olmadığına karar verilmesi amacıyla belirli aralıklarla kontrol edilmelidir. Elde edilen veriler kayıt altına alınmalıdır.

Yazma Eserler Böceklerden Nasıl Temizlenir?

- Zararlı mücadelesi programının (IPM: Integrated Pest Management) bir parçası olan böcek tuzakları, böcekler için barınma ihtimali olan yerlere kurulmalıdır.
- Böcek tuzağından elde edilen sonuçlar binadaki böcek dağılımını çıkarmak, yayılma ve sayı artışıdaki değişiklikleri belirlemek için kullanılabilir.
- Tuzaklara bazı böcek türleri için feromonlar eklenebilir.
- Böcek tuzaklarının yerleştirilmesi ile birlikte kontrolün de sistemli bir şekilde yapılması gerekir.
- Herhangi bir eserin böcekler tarafından istila edildiğinden şüpheleniliyorsa eser polietilen torba içerisine ve/veya karantina alanına alınarak diğerlerinden izole edilmelidir.
- Zararlılarla mücadelede fümigasyon, modifiye atmosfer, düşük veya yüksek sıcaklık uygulamaları kullanılmaktadır.
- Düşük sıcaklık uygulamasında polietilen torba içerisindeki eser -40°C'de 24 saat özel dondurma kabini içinde tutulmaktadır. Yoğuşma riskini ortadan kaldırmak için 24 saatlik sürenin sonunda oda sıcaklığına gelene kadar torbadan çıkarılmamaktadır. Söz konusu çalışma, Süleymaniye koleksiyonu için uygulanmış ve son derece iyi sonuçlar alınmıştır.

Bisküvi böceği (*Stegobium paniceum*)

Gümüşbalığı böceği (*Lepisma saccharina*)

Mobilya böceği (*Anobium punctatum*)

Depo alanlarında zararlılarla mücadelede kullanılacak yöntemin esere zararı olmamasının yanında, depo koşulları, esere zararı olmamasının yanında çevre-insan sağlığı, eserin veya koleksiyonun durumu ve bütçe göz önüne alınarak seçilmelidir.

Kaynaklar

Harmon, J., D., "Integrated Pest Management in Museum, Library and Archival Facilities: A Step by Step Approach for the Design, Development, Implementation and Maintenance of an Integrated Pest Management Program", IN: Harmon Preservation Pest Management, Indianapolis (1993).

Florian, M.L., "Heritage Eaters: Insects and Fungi in Heritage Collections", James & James, Londra (1997).

"Museumpests.net: A product of the Integrated Pest Management Working Group", Erişim: www.museumpests.net

Pinniger, D.B., "Pest Management in Museums, Archives and Historic Houses", Archetype, London (2001).

Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı
Kitap Şifahanesi ve Arşiv Dairesi Başkanlığı
Kanuni Medresesi Sokak, No:1 Süleymaniye
Fatih/İstanbul
Tel: 0212 514 46 35-36
Fax: 0212 514 46 37
www.yek.gov.tr
kitapsifa@yek.gov.tr
info@yek.gov.tr

Bizi takip edin

 /kitapsifahanesi

 /kitapsifahanesi

 /kitapsifahanesi